

Sygn. akt XXVIII C 1108/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 05 listopada 2021 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie, XXVIII Wydział Cywilny, w składzie:

Przewodniczący: sędzia Katarzyna Dawid – Birska

Protokolant: Aleksandra Dudzińska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 06 października 2021 roku w Warszawie

sprawy z powództwa **D. G. i M. G.**

przeciwko **Bank (...) S.A. z siedzibą w W.**

o zapłatę i o ustalenie ewentualnie o zapłatę

I. zasądza od strony pozwanej Bank (...) S.A. z siedzibą w W. łącznie na rzecz powodów D. G. i M. G. do ich majątku wspólnego kwotę 88 194,60 zł (osiemdziesiąt osiem tysięcy sto dziewięćdziesiąt cztery złote i sześćdziesiąt groszy) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 28 kwietnia 2021 roku do dnia zapłaty;

II. ustala, że nie istnieje pomiędzy stronami postępowania stosunek prawny, wynikający z umowy o (...) nr KH/ (...), zawartej w dniu 08 grudnia 2005 roku;

III. zasądza od strony pozwanej Bank (...) S.A. z siedzibą w W. łącznie na rzecz powodów D. G. i M. G. kwotę 11 851 zł (jedenaście tysięcy osiemset pięćdziesiąt jeden złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 10 800 zł (dziesięć tysięcy osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego – wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Sygn. akt XXVIII C 1108/21

UZASADNIENIE

Wyroku z dnia 05 listopada 2021 roku

W pozwie, wniesionym w dniu 11 marca 2021 roku (data nadania przesyłki poleconej – k. 70) przeciwko Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. (dalej też jako: Bank lub Bank (...) S.A.), D. G. i M. G. domagali się: 1. zasądzenia od strony pozwanej na ich rzecz łącznie kwoty 88 194,60 zł – tytułem bezpodstawnego wzbogacenia strony pozwanej w związku z nieważnością, zawartej przez strony umowy kredytu i pobraniem świadczeń nienależnych w okresie od dnia 14 marca 2011 roku do dnia 13 stycznia 2021 roku – wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie, liczonymi od dnia następnego po dniu doręczenia stronie pozwanej odpisu pozwu do dnia zapłaty oraz 2. ustalenia nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu, wynikającego z Umowy kredytu o nr KH/ (...) z dnia 08 grudnia 2005 roku.

Ewentualnie, w przypadku uznania w/w Umowy, zawartej przez strony, za zgodną z prawem i mogącą dalej obowiązywać w kształcie pozbawionym zapisów abuzywnych, powodowie wniesli o zasądzenia od strony pozwanej na ich rzecz łącznie kwoty 31 489,68 zł – tytułem bezpodstawnego wzbogacenia strony pozwanej w związku z pobraniem środków tytułem spłaty kredytu w zawyżonej wysokości w okresie od dnia 14 marca 2011 roku do dnia 13 stycznia 2021 roku – wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie, liczonymi a) co do kwoty 20 371,10 zł od dnia 05 maja 2018

roku do dnia zapłaty, b) co do kwoty 11 118,58 zł od dnia następnego po dniu doręczeniu stronie pozwanej odpisu pozwu do dnia zapłaty.

Ponadto powodowie wnieśli o zasądzenie od strony pozwanej na ich rzecz zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych, w tym opłat skarbowych od pełnomocnictw oraz kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie, liczonymi od dnia prawomocności wyroku do dnia zapłaty zgodnie z art. 98 § 1¹ k.p.c.

Uzasadniając żądanie pozwu, powodowie wskazali, iż istotą sporu pomiędzy stronami pozostaje kwestia oceny zgodności z prawem, powstałego pomiędzy stronami stosunku prawnego oraz ocena treści postanowień umownych, zawartych w § 2 ust. 2 i § 7 ust. 1 Umowy kredytu oraz § 8 ust. 3, § 9 ust. 4, § 10 ust. 4, § 10 ust. 5, § 11 ust. 4, § 11 ust. 5, § 12 ust. 3 oraz § 13 ust. 4 Regulaminu - dotyczących wprowadzenia klauzuli indeksującej świadczeń stron dwoma miernikami wartości, określanymi dowolnie przez stronę pozwaną, pod kątem ich abuzywności w świetle przepisów prawa, skutku ich abuzywności dla ostatecznego kształtu powstałego pomiędzy stronami stosunku prawnego, w tym również w kontekście oceny jego ewentualnej całkowitej nieważności na skutek ich bezskuteczności, a w konsekwencji określenia wymiaru, w jakim strona pozwana pozostawać będzie bezpodstawnie wzbogaconą kosztem powodów. Powodowie podali, że do dnia 13 stycznia 2021 roku wpłacili łącznie na rzecz pozwanego Banku kwotę 129 966,72 zł, w tym kwotę 939 zł tytułem składki na ubezpieczenie niskiego wkładu własnego.

Kolejno powodowie wskazali, że w toku prezentowania im oferty zawarcia umowy kredytu nie zostały im przedstawione rzetelne informacje, pozwalające ocenić rozmiar ryzyka związanego z produktem powiązany z walutą obcą oraz konsekwencji ekonomicznych zastosowanych w niej mechanizmów, lecz oferta kredytu została im przedstawiona jedynie pod kątem potencjalnych korzyści, związanych z niższą przewidywaną wysokością raty miesięcznej w stosunku do rat kredytów pozbawionych odniesienia do walut obcych. Zarzucili, że pozwany Bank zaniechał przedstawienia im jakichkolwiek symulacji obrazujących możliwe niekorzystne zmiany wysokości rat miesięcznych oraz w żaden sposób nie zaznaczył faktu wystąpienia dodatkowych kosztów związanych z odniesieniem kredytu do waluty obcej, w tym w szczególności nie dającego się uniknąć zwiększenia sumy należnego do zwrotu kapitału już w momencie uruchomienia kredytu, wynikającego z zastosowania dwóch odrębnych mierników wartości dla wypłaty oraz spłaty kredytu. Ponadto pozwany Bank nie przedstawił czynników, mających wpływ na wysokość ustalanych przez siebie mierników wartości w postaci kursów kupna i sprzedaży waluty obcej, mających być stosowanymi na użytek realizacji Umowy, jak również nie wskazał podstawy stosowania dwóch odrębnych kursów waluty obcej w Umowie kredytu nie przewidującej w swojej treści jakiegokolwiek procesu wymiany walut. Powodowie dodali, że pozwany Bank jednocześnie uzależnił udzielenie kredytu od objęcia go ubezpieczeniem niskiego wkładu własnego, a sama informacja o tym ubezpieczeniu pojawiła się dopiero w treści przygotowanego przez pozwanego Banku wzorca Umowy kredytowej, prezentowanego na ostatnim etapie zawierania Umowy.

Następnie powodowie zarzucili, że przedmiotowa Umowa jest nieważna jako sprzeczna z art. 353¹ k.c. tj. z powodu przekroczenia granicy swobody umów poprzez zagwarantowanie sobie przez pozwanego Banka pełnej dowolności w zakresie ustalenia wysokości zobowiązań powodów jako kredytobiorców. Dodali, że Umowa ta jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego w świetle treści art. 58 § 2 k.c.

Powodowie podkreślili, iż mają interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności przedmiotowej Umowy, ponieważ nawet uwzględnienie roszczenia o zapłatę – na skutek dokonania przez Sąd oceny Umowy jako nieważnej – może nie doprowadzić do definitywnego zakończenia sporu powstałego pomiędzy stronami postępowania, co jednoznacznie świadczy o istnieniu stanu niepewności prawnej po ich stronie (k. 3 – 16v – pozew).

W odpowiedzi na pozew strona pozwana Bank (...) S.A. w pierwszej kolejności podniosła zarzut niewłaściwego oznaczenia przez powodów wartości przedmiotu sporu. Następnie wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na jej rzecz solidarnie od powodów zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko procesowe, strona pozwana wskazała, że sporna Umowa kredytu precyzyjnie określała, na czym polega mechanizm indeksacji kredytu. Podniosła, że powodowie mieli możliwość spłaty kredytu bezpośrednio w walucie CHF już od momentu podpisania Umowy kredytowej, nie ponosząc z tego tytułu żądanych dodatkowych kosztów. Pomimo tego, powodowie w toku wykonywania Umowy nie skorzystali z posiadanego uprawnienia, co pozwoliłoby na spłatę zobowiązania bezpośrednio w walucie kredytu z pominięciem kwestionowanego aktualnie odesłania do tabeli kursowej Banku.

Kolejno strona pozwana podniosła, że podstawę prawną do udzielania kredytów indeksowanych do waluty obcej w dniu zawarcia przez strony Umowy kredytowej stanowiła ustawa z dnia 27 lipca 2002 roku Prawo dewizowe. Dodała, że przedmiotowa Umowa była zgodna z art. 69 ust. 1 i 2 Prawa bankowego, przy czym do określenia świadczenia dochodziło każdorazowo po podpisaniu Umowy kredytu, kiedy powodowie składali w pozwanym Banku dyspozycję wypłaty transzy, w której określali m.in. datę wypłaty transzy, co jednocześnie umożliwiało obliczenie jej wielkości na dzień wypłaty. Powyższe oznacza, że wysokość świadczenia była nie tylko znana powodom, ale również zależna od ich autonomicznej decyzji. Ponadto podniosła, że brak jest podstaw do uznania Umowy kredytu za sprzeczną z naturą stosunku prawnego stosownie do treści art. 353¹ k.c. Podała, że w dacie zawarcia Umowy powodowie bezsprzecznie traktowali rozdział ewentualnych konsekwencji wahań kursu PLN do CHF, ponoszonych przez strony jako równomierny i ekwiwalentny. Dodała, że Umowa nie jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, gdyż powodowie uzyskali rzetelną informację o ryzyku kursowym w postaci dokument o nazwie „Informacja dla Wnioskodawców ubiegających się o kredyt mieszkaniowy (...)”.

Strona pozwana podniosła, że po wyeliminowaniu z Umowy klauzul abuzywnych możliwe jest jej uzupełnienie na podstawie art. 65 § 2 k.c. oraz że brak jest uzasadnienia dla zastosowania stawki LIBOR dla kredytu w PLN, gdyż powyższe założenie jest błędne, nieuzasadnione ekonomicznie, jak również powoduje i jednocześnie sanuje fikcję ekonomiczną i prawną. Strona pozwana wskazała, że w przypadku uznania spornych postanowień umownych za abuzywne, możliwe jest uzupełnienie treści stosunku prawnego według średniego kursu NBP. Dodała, że w przypadku uznania przedmiotowej Umowy za nieważną będzie zachodziła konieczność rozliczenia wzajemnych świadczeń stron a Bank będzie mógł również dochodzić wynagrodzenia za korzystanie przez konsumenta z wypłaconej w PLN kwoty, a więc unieważnienie Umowy byłoby niekorzystne dla powodów.

Strona pozwana zarzuciła również, iż powodowie nie mają interesu prawnego w żądaniu ustalenia z uwagi na okoliczność, że interes ten został skonsumowany przez wystąpienie z innym, dalej idącym żądaniem, a mianowicie o świadczenie, w którym jedną z przesłanek rozstrzygnięcia jest ustalenie nieważności Umowy kredytu (k. 116 – 158v – odpowiedź na pozew).

Na rozprawie w dniu 06 października 2021 roku Sąd oddalił wniosek o sprawdzenie wartości przedmiotu sporu, uznając, że wartość ta została przez powodów podana w sposób prawidłowy jako suma roszezeń głównych o zapłatę oraz o ustalenie, przy czym w zakresie ustalenia stanowiła ją kwota wypłaconego powodom kredytu (k. 323).

Strony postępowania na rozprawie w dniu 06 października 2021 roku, bezpośrednio poprzedzającej ogłoszenie wyroku w sprawie – podtrzymały stanowiska wyrażone w pozwie i odpowiedzi na pozew (k. 325).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Małżonkowie D. i M. G., aby pozyskać środki pieniężne potrzebne na zakup lokalu mieszkalnego, przez kilka lat poszukiwali oferty kredytowej bezpośrednio w bankach. Nie korzystali z pomocy doradcy kredytowego. Banki odmawiały udzielenia im kredytu złotówkowego. W 2005 roku udali się m.in. do Banku (...) S.A., gdzie poinformowano ich, że nie mają zdolności kredytowej, aby otrzymać kredyt złotówkowy, ale mają zdolność kredytową na otrzymanie kredytu indeksowanego do CHF.

(**dowód:** k. 323v – przesłuchanie powoda D. G.)

W wypełnionym w dniu 21 listopada 2005 roku na druku Banku wniosku kredytowym nr (...), D. G. i M. G. zwrócili się do Banku (...) S.A. o udzielenie kredytu w kwocie 147 300 PLN, z czego kwota 130 000 PLN miała być przeznaczona na zakup mieszkania na rynku wtórnym, kwota 5 300 PLN – na modernizację, kwota 6 000 zł – na zadatek oraz kwota 6 000 zł – na koszty notarialne. Spośród czterech opcji: PLN, EURO, USD i CHF zaznaczyli, że walutą kredytu ma być (...). W rubryce okres kredytowania wpisali 360 miesięcy, a spłata kredytu miała następować w ratach równych.

W rubryce „Informacje o Wnioskodawcach” wpisano, że D. G. ma wykształcenie średnie oraz jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony a jego miesięczna płaca podstawowa brutto wynosi 1 772,43 zł. Natomiast M. G. ma wykształcenie zawodowe i pracuje na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony a jej miesięczna płaca podstawowa brutto wynosi 1 650 zł.

We wniosku zaznaczono, iż oboje Wnioskodawcy nie prowadzą działalności gospodarczej.

(**dowód:** k. 200 – 204 – kserokopia wniosku kredytowego (...))

D. G. i M. G. poświadczili własnoręcznymi podpisami, że zapoznali się z informacjami, zawartymi na druku – sporządzonym przez Bank – datowanym na dzień 03 listopada 2005 roku, zatytułowanym: „Informacja dla Wnioskodawców ubiegających się o kredyt mieszkaniowy / kredyt konsolidacyjny / pożyczkę hipoteczną indeksowany/ą kursem waluty obcej”. W druku tym wskazano, że klienci, którzy wybierają zadłużenie w walucie obcej, aktualnie korzystają z oprocentowania niższego w porównaniu z kredytem złotowym i spłacają miesięcznie niższą ratę kredytu. Podkreślono, że w przypadku kredytów walutowych Kredytobiorca ponosi ryzyko kursowe, co oznacza, że zarówno rata kredytu, jak i wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu – przeliczona na PLN na dany dzień – podlega ciągłym wahaniom, w zależności od aktualnego kursu waluty a rzeczywiste koszty obsługi długu mogą okazać się znacząco wyższe od wcześniej założonych.

W druku tym podano, że załącznikiem do niego jest Historia zmian kursu franka szwajcarskiego do złotego (CHF/ PLN).

(**dowód:** k. 206 – kserokopia „Informacji dla Wnioskodawców ubiegających się o kredyt mieszkaniowy / kredyt konsolidacyjny / pożyczkę hipoteczną indeksowany/ą kursem waluty obcej”)

W dniu 01 grudnia 2005 roku Bank wydał decyzję kredytową w przedmiocie powyższego wniosku kredytowego nr (...), w której określono, na jakich warunkach mogłaby zostać zawarta umowa kredytowa z Wnioskodawcami. Wskazano w niej cele kredytowania: zakup gotowego mieszkania na rynku wtórnym – 130 000 PLN oraz refinansowanie kosztów z ostatnich 12 m-cy – 6 000 PLN. Podano, że walutą kredytu ma być CHF a oprocentowanie zmienne wynosić ma 2,89%, zaś marża Banku – 2,10%.

(**dowód:** k. 208 – kserokopia dokumentu Podejmowanie decyzji: (...); k. 210 - kserokopia parametrów wyjściowych symulacji z dnia 01 grudnia 2005 roku; k. 211 – kserokopia wstępnej oceny zdolności kredytowej klienta w PLN z dnia 01 grudnia 2005 roku)

W dniu 08 grudnia 2005 roku D. G. i M. G. (dalej też jako „Kredytobiorcy”) oraz Bank (...) S.A. z siedzibą w W. zawarli, sporządzoną w dniu 07 grudnia 2005 roku, umowę o (...) NR KH/ (...) (dalej też jako „Umowa”).

Zgodnie z § 2 ust. 1 i 2 Umowy kwota kredytu wynosiła 136 000,00 PLN a kredyt indeksowany był do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. W § 2 ust. 3 Umowy wskazano cel kredytu: zakup gotowego mieszkania na rynku wtórnym: kwota 130 000,00 PLN oraz refinansowanie kosztów z ostatnich 12 miesięcy: kwota 6 000,00 PLN. W § 2 ust. 4 i 5 Umowy opisano kredytowaną nieruchomość, na której miała zostać ustanowiona hipoteka. Natomiast w § 2 ust. 6 Umowy wskazano, że okres kredytowania ma wynosić 360 miesięcy.

Wypłata kredytu miała nastąpić jednorazowo na rachunek bankowy Kredytobiorców oraz na rachunek bankowy Zbywcy Kredytowanej Nieruchomości (§ 3 ust. 1 – 2 Umowy).

§ 6 ust. 1 Umowy stanowił, że kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej, natomiast § 6 ust. 2 Umowy – że oprocentowanie kredytu wynosi 2.89 % w stosunku rocznym, co stanowiło sumę stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF), obowiązującej w dniu sporządzenia Umowy oraz marży w wysokości 2.10 p.p., stałej w całym okresie kredytowania.

W § 7 ust. 1 Umowy wskazano, że Kredytobiorca zobowiązał się spłacić kwotę kredytu w CHF, ustaloną zgodnie z § 2, w złotych polskich z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) SA.

W § 8 Umowy ustanowiono zabezpieczenia spłaty kredytu wraz z odsetkami i innymi kosztami w postaci: hipoteki kaucyjnej do kwoty 231 200,00 PLN na rzecz Banku, ustanowionej na kredytowanej nieruchomości; cesji na Bank praw z polisy ubezpieczeniowej od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości, zgodnie z warunkami określonymi w § 3 i § 5 Umowy; cesji na Bank praw z polis ubezpieczeniowych na życie Kredytobiorców, zgodnie z warunkami określonymi w § 3 i § 5 Umowy; do czasu otrzymania przez Bank odpisu z księgi wieczystej nieruchomości z prawomocnym wpisem hipoteki – ubezpieczenia kredytów zabezpieczanych hipotecznie na podstawie Umowy, zawartej przez Bank z Towarzystwem (...) S.A.

Stosownie do § 11 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 Umowy integralną jej część stanowił Regulamin, który miał zastosowanie w zakresie nieuregulowanym Umową.

(**dowód:** k. 23 – 24v, k. 213 – 216 – kserokopia umowy o (...) NR K H/ (...))

W § 2 pkt 8 lit. f) Regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej Banku (...) S.A. wskazano, że użyte w nim określenie stopa referencyjna stawka LIBOR (3M) (London Interbank Offered Rate) oznacza stopę procentową podawaną przez R., ustaloną o godzinie 11:00 GMT w Londynie, na podstawie średniej arytmetycznej kwotowań 3 – miesięcznych, po której banki gotowe są sprzedawać swoje nadwyżki finansowe na londyńskim rynku międzybankowym, w przypadku kredytu w CHF.

W § 2 pkt 19 Regulaminu podano, że użyte w nim określenie kredyt w walucie oznacza kredyt udzielony w PLN indeksowany kursem waluty obcej wg Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku.

§ 3 ust. 1 i 2 Regulaminu stanowiły, że kredyt udzielony jest w PLN oraz że kredyt może być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych.

Zgodnie z § 5 ust. 16 pkt 2 Regulaminu w przypadku kredytu w walucie obcej, kredyt jest kredytem indeksowanym do walut wymienialnych i jest udzielany w złotych polskich, w umowie kredytowej kwota kredytu miała być określona w PLN.

Stosownie do § 8 ust. 3 Regulaminu, w przypadku kredytu w walucie obcej, kwota raty spłaty miała być obliczona według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty. Natomiast § 8 ust. 4 Regulaminu stanowił, że w przypadku kredytu w walucie obcej Kredytobiorca mógł zastrzec w umowie kredytu, że Bank będzie pobierał ratę spłaty z rachunku w walucie, do jakiej kredyt był indeksowany, o ile rachunek ten jest dostępny w ofercie Banku.

Zgodnie z § 9 ust. 4 Regulaminu w przypadku kredytu w walucie obcej, Bank w następnym dniu po upływie terminu wymagalności kredytu, dokonać miał przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN, z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez Bank w Tabeli Kursów Walut Obcych. Od wymagalnego kapitału, wyrażonego w PLN, Bank naliczać miał dalsze odsetki w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych.

(**dowód:** k. 25 – 31v, k. 228 – 236 – kserokopie Regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A.)

Przed zawarciem powyższej Umowy pracownicy Banku nie informowali D. G. i M. G. ustnie o ryzyku kursowym, ani nie przedstawiali im symulacji rat kredytowych w związku ze zmianą kursu CHF. Samą Umowę i załączniki do niej Kredytobiorcy otrzymali w Banku w dniu podpisania Umowy.

(**dowód:** k. 323v – przesłuchanie powoda D. G.)

W wykonaniu powyższej Umowy Bank wypłacił zgodnie z jej postanowieniami łącznie kwotę 136 000 zł, przeliczając ją na saldo zadłużenia w wysokości 55 792,58 CHF.

(**dowód:** k. 41 – 41 – kserokopia zaświadczeń Banku)

Kredytobiorcy przeznaczili środki pieniężne pochodzące z kredytu w całości na zakup lokalu mieszkalnego, służącego zaspokojeniu ich potrzeb mieszkaniowych oraz na koszty związane z jego nabyciem. W chwili zawierania powyższej Umowy nie prowadzili działalności gospodarczej.

(**dowód:** k. 323v – 324v – przesłuchanie powodów D. G. i M. G.)

Pismem z dnia 28 listopada 2017 roku D. G. i M. G. wezwali Bank do zapłaty kwoty 22 291,45 zł tytułem nienależnie pobranych od nich rat kapitałowo – odsetkowych w wyższej wysokości niż powinni byli oni zapłacić w okresie od dnia 13 grudnia 2007 roku do dnia 13 marca 2017 roku. W piśmie tym powołali się na niedozwolone postanowienia umowne, zawarte w w/w Umowie.

(**dowód:** k. 33 – 35v – wydruk wezwania do zapłaty z dnia 28 listopada 2017 roku)

W odpowiedzi na powyższe wezwanie, Bank pismem z dnia 12 grudnia 2017 roku, wskazał, iż jego zdaniem zawarta pomiędzy stronami Umowa jest ważna, skuteczna i wiąże strony w brzmieniu z daty jej zawarcia.

(**dowód:** k. 37 – 39v – kserokopia odpowiedzi z dnia 12 grudnia 2017 roku na wezwanie do zapłaty)

D. G. i M. G. pismem z dnia 04 kwietnia 2018 roku skierowali do Banku reklamację, wzywając jednocześnie Bank ponownie do zapłaty kwoty 22 291,45 zł tytułem nienależnie pobranych od nich rat kapitałowo – odsetkowych w wyższej wysokości niż powinni byli oni zapłacić w okresie od dnia 13 grudnia 2007 roku do dnia 13 marca 2017 roku. W reklamacji tej Kredytobiorcy także powołali się na niedozwolone postanowienia umowne zawarte w przedmiotowej Umowie.

(**dowód:** k. 32 – 32v – wydruk reklamacji z dnia 04 kwietnia 2018 roku)

Bank w odpowiedzi na powyższą reklamację, pismem z dnia 04 maja 2018 roku, wskazał, iż w całości podtrzymuje stanowisko, przedstawione w piśmie z dnia 12 grudnia 2017 roku.

(**dowód:** k. 36 – 36v – kserokopia odpowiedzi z dnia 04 maja 2018 roku na reklamację)

D. G. i M. G. w okresie od dnia 14 marca 2011 roku do dnia 13 stycznia 2021 roku uiszcili na rzecz Banku łącznie kwotę 88 194,60 zł tytułem spłaty rat kapitałowo – odsetkowych.

(**dowód:** k. 41 – 67v – kserokopia zaświadczeń Banku o wysokości spłaty rat kapitałowo – odsetkowych z dni 26 czerwca 2020 roku oraz 09 lutego 2021 roku)

Zarówno w chwili zawierania powyższej Umowy jak i w czasie dokonywania wpłat na rzecz Banku D. G. i M. G. pozostawali w związku małżeńskim. Nie zawierali umów majątkowych małżeńskich. Wpłaty dokonywali ze środków pochodzących z majątku wspólnego.

(dowód: k. 324 – przesłuchanie powoda D. G.)

Do chwili zamknięcia rozprawy w niniejszej sprawie Bank nie wypłacił Kredytobiorcom żądanej przez nich kwoty.

(okoliczność bezsporna)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił przede wszystkim na podstawie wskazanych w jego opisie dowodów z dokumentów i kserokopii dokumentów oraz z zeznań powodów. Dowody z dokumentów Sąd ocenił jako wiarygodne. Strony postępowania nie kwestionowały, że oświadczenia w nich zawarte zostały złożone przez osoby, które podpisały te dokumenty. Nie kwestionowały także prawdziwości i autentyczności dokumentów złożonych w kserokopiach. Sąd nie znalazł także podstaw, aby z urzędu powziąć wątpliwości odnośnie ich wiarygodności i mocy dowodowej.

Odnośnie dowodu z przesłuchania powodów wskazać należy, iż w swoich zeznaniach zrelacjonowali oni przebieg zdarzeń związanych z zawarciem Umowy kredytu, akcentując przede wszystkim, że nie byli świadomi ryzyka kursowego oraz że Umowa nie była z nimi negocjowana. Oceniając zeznania powodów, Sąd miał na uwadze, że są oni bezpośrednio zainteresowani korzystnym dla siebie rozstrzygnięciem niniejszej sprawy. Jednakże – mając na uwadze treść ich zeznań oraz okoliczność, że znalazły one potwierdzenie w dowodach z dokumentów – Sąd ocenił je jako wiarygodne, logiczne i rzeczowe.

Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd pominął dowody: z opinii biegłego sądowego, zgłoszony w pkt 8 lit. d pozwu (k. 4); z dokumentów wymienionych w pkt 3 lit. m-o na stronach 3 – 4 odpowiedzi na pozew (k. 117 – 117v); z zeznań świadków K. G. i J. C., zgłoszone w pkt 4 na stronie 4 odpowiedzi na pozew (k. 117v) oraz z opinii biegłego sądowego, zgłoszony w pkt 6 na stronie 5 odpowiedzi na pozew (k. 118). Sąd uznał, że wymienione dowody nie mają istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Irrelevantne w niniejszej sprawie były bowiem ustalenia dotyczące sposobu pozyskiwania przez pozwanego Bank środków pieniężnych na potrzeby finansowania udzielanych kredytów indeksowanych do CHF oraz sposobu księgowania tych kredytów w ewidencji Banku. W niniejszej sprawie istotna była treść łączącej strony Umowy, a nie mechanizmy finansowe dotyczące udzielonego kredytu, stosowane przez pozwanego Bank. Odnośnie dowodu z zeznań świadków, Sąd miał także na uwadze, iż nie brali oni udziału w zawieraniu przedmiotowej Umowy z powodami, a więc ich zeznania dotyczyć mogłyby jedynie opisanie ogólnie przyjętej przez Bank procedury zawierania umów kredytu hipotecznego, zaś ustalenia te nie miały istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Odnośnie zaś dowodów z opinii biegłych sądowych, zgłoszonych przez obie strony postępowania, to – wobec oceny przedmiotowej Umowy dokonanej w dalszej części uzasadnienia – fakty, które miały być wykazane tymi dowodami, nie miały także istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie. Z tego samego powodu Sąd pominął także dowody z dokumentów z zanonimizowanych umów kredytu z 2005, 2006, 2007 i 2008 roku oraz z wydruku z systemu B.. Odnośnie zaś dowodu z opinii ekonomicznej prof. dr hab. K. J., to wskazać należy, iż mógł on stanowić jedynie dowód, że określone w niej poglądy zostały wyrażone przez jej autora i mogła stanowić ona jedynie wzmocnienie argumentacji prawnej, strony która się na nią powołała. Natomiast nie mogła ona być podstawą ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie.

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu, żądania główne powodów – o ustalenie nieistnienia pomiędzy stronami postępowania stosunku prawnego, wynikającego z Umowy o (...) nr KH/ (...), zawartej w dniu 08 grudnia 2005 roku, oraz o zasądzenie od strony pozwanej łącznie na rzecz powodów kwoty 88 194,60 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia następnego po dniu doręczenia stronie pozwanej odpisu pozwu do dnia zapłaty – zasługiwały na uwzględnienie w całości.

Wobec powyższego, Sąd w ogóle nie orzekał w przedmiocie żądania ewentualnego.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż do analizowanej Umowy mają zastosowanie przepisy ustawy Prawo bankowe. Zgodnie zaś z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Prawo bankowe (Dz.U z 2002 roku, Nr 72, poz. 665, t.j. z późn. zm.) (dalej też jako „UPrB”) – w brzmieniu obowiązującym w dniu zawarcia spornej Umowy

– przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Stosownie do art. 69 ust. 2 cytowanej ustawy umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Z powyższego wynika zatem, że umowa kredytu jest umową nazwaną, dwustronnie zobowiązującą. Na jej podstawie bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji drugiej strony – kredytobiorcy kwotę środków pieniężnych (kwotę kredytu), a kredytobiorca zobowiązuje się zwrócić kwotę wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami. Uprawnienie kredytobiorcy polega na tym, że może domagać się od banku wypłaty kredytu a obowiązek polega na tym, że ma zwrócić wypłaconą mu kwotę wraz z odsetkami. Umowa kredytu jest umową odpłatną, gdyż na kredytobiorcę nakłada obowiązek zapłacenia bankowi odsetek oraz prowizji, które mają charakter wynagrodzenia za korzystanie ze środków pieniężnych banku. Ponadto jest to umowa konsensualna, czyli dochodzi do skutku w wyniku samego uzgodnienia przez strony jej podstawowych postanowień. Przedmiotem kredytu musi być określona kwota pieniężna. W umowie muszą być także określone zasady spłaty sumy kredytu.

Ponadto wskazać należy, iż sporna Umowa została zawarta przed zmianą ustawy Prawo bankowe, dokonaną ustawą z dnia 29 lipca 2011 roku (Dz.U. z 2011 roku, Nr 165, poz. 984), na mocy której dodano art. 69 ust. 2 pkt 4a UPrB, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, umowa kredytu powinna zawierać szczegółowe zasady określenia sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo - odsetkowych oraz zasady przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Ustawa ta wprowadziła także uregulowanie, zawarte w art. 69 ust. 3 zdanie 1 UPrB, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo – odsetkowych bezpośrednio w tej walucie oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie.

Powyższe nie stanowi ustawowej definicji kredytu indeksowanego lub denominowanego. Przyjmuje się jednak, że kredyt denominowany lub indeksowany do waluty obcej to kredyt udzielony w złotych polskich, którego kwota jest odnoszona do waluty obcej. Kredyt taki jest kredytem złotowym, z tym, że na skutek denominacji lub indeksacji, saldo kredytu wyrażane jest w walucie obcej, do której kredyt został denominowany lub indeksowany. Kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kredytu bądź w walucie, do której kredyt został denominowany lub indeksowany bądź w walucie polskiej, po przeliczeniu raty wyrażonej w walucie. Wypłata kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej następuje w złotych polskich, zaś operacja z walutą obcą dokonywana jest jedynie „na papierze” dla celów księgowych, do faktycznego przekazania wartości dewizowych nie dochodzi. Do faktycznego obrotu dewizowego dochodzi dopiero wówczas, gdy strony uzgodnią, że spłata kredytu przez kredytobiorcę następować będzie w walucie, do której kredyt indeksowano lub denominowano.

Mając powyższe na uwadze dokonać należy rozróżnienia pomiędzy kredytem indeksowanym do waluty obcej a kredytem czysto walutowym. W przeciwieństwie do kredytu indeksowanego, kredyt walutowy to kredyt udzielony w innej niż PLN walucie, a zatem również w tej walucie wypłacany i spłacany. W niniejszej sprawie z uwagi na to, iż środki finansowe zostały wypłacone powodom w walucie polskiej oraz Umowa przewidywała, że w takiej też walucie powodowie będą spłacać raty kapitałowo – odsetkowe, z całą pewnością należy mówić o kredycie indeksowanym, nie zaś kredycie walutowym.

Przedmiotowa Umowa o kredyt w § 2 ust. 1 i 2 przewidywała, że kwota kredytu wynosi 136 000,00 PLN oraz że kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych, obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Stosownie do § 7 ust.

1 Umowy Kredytobiorca zobowiązał się spłacać kwotę kredytu w CHF, ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) SA. Zgodnie z § 8 ust. 3 Regulaminu, w przypadku kredytu w walucie obcej, kwota raty spłaty miała być obliczona według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty.

Zgodnie zatem z postanowieniami przedmiotowej Umowy, kredyt był wypłacony w złotych polskich, indeksowany kursem innej waluty – CHF. Natomiast z walutą CHF powiązana była inna stopa referencyjna niż dla PLN, tj. nie WIBOR, lecz LIBOR. Kwota wypłacona powodom w PLN zgodnie z Umową w dniu uruchomienia kredytu miała być przeliczona na CHF według kursu kupna CHF określonego w Tabeli Kursów. Wysokość rat kapitałowo – odsetkowych miała zaś zostać ustalona z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów.

Zaznaczenia wymaga, że o tym, iż walutą kredytu był PLN świadczy nie tylko kwota kredytu, wskazana jednoznacznie w umowie w PLN, ale także treść § 2 ust. 2 Umowy, który wskazuje, iż kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Oznaczało to, iż najpierw miała być wypłacona kwota w PLN i ta kwota następnie miała być przeliczona zgodnie z kursem CHF, a nie odwrotnie. Na PLN jako na walutę kredytu wskazuje także waluta zabezpieczeń ustanowionych w Umowie – nie tylko sum gwarancyjnych, jakie miały wynikać z umowy ubezpieczenia nieruchomości, czy umów (...), ale przede wszystkim zabezpieczenia hipotecznego, w którym wartość hipoteki kaucyjnej wyrażona była w PLN – do sumy 231 200,00 PLN (§ 9 ust. 1 pkt 1 Umowy). Zgodnie z art. 68 ustawy o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2001 roku, Nr 124, poz. 1361 z późn. zm.) – w brzmieniu obowiązującym na datę zawarcia analizowanej Umowy – hipoteka zabezpiecza jedynie wierzytelności pieniężne i może być wyrażona tylko w oznaczonej sumie pieniężnej. Jeżeli wierzytelność zgodnie z prawem została wyrażona w innym pieniądzu niż pieniądz polski, hipotekę wyraża się w tym innym pieniądzu. Gdyby zatem wierzytelność – czyli kredyt – była wyrażona w CHF, również hipoteka powinna zostać wyrażona w CHF.

Postanowienia Regulaminu, stanowiącego integralną część spornej Umowy, także przemawiają za przyjęciem, że kredyt udzielony powodom był kredytem udzielonym w PLN a nie kredytem walutowym. W § 2 pkt 19 Regulaminu wskazano, że kredyt w walucie obcej to kredyt udzielony w PLN, indeksowany kursem waluty obcej wg tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku, zaś w § 3 ust. 1 i 2 – że kredyt udzielony jest w PLN oraz może być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych. Zgodnie z § 9 ust. 4 Regulaminu w przypadku kredytu w walucie obcej, Bank w następnym dniu po upływie terminu wymagalności kredytu, dokonać miał przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN, z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez Bank w Tabeli Kursów Walut Obcych. Od wymagalnego kapitału wyrażonego w PLN Bank naliczać miał dalsze odsetki w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych.

Powyższe postanowienia Regulaminu również potwierdzają, że indeksacja była jedynie mechanizmem przeliczeniowym, nie czyniąc z tego kredytu stricte walutowego kredytu. Należy stwierdzić, iż nadal był to kredyt złotowy, zadłużenie przeterminowane miało być bowiem wyrażone finalnie nie w CHF, lecz w PLN. Wreszcie zgodnie z § 14 ust. 3 Regulaminu od kwoty kredytu w PLN, a nie CHF ustalana była suma (...).

Podkreślić należy, iż zastosowany w Umowie mechanizm indeksacji nie zmieniał kwoty i waluty kredytu, wyrażonej w PLN, a stanowił on jedynie klauzulę przeliczeniową, mocą której strony ustaliły, że zobowiązanie wyrażone w walucie polskiej w dniu uruchomienia kredytu, a zatem z chwilą wykonania zobowiązania Banku do wypłaty kredytu (co nastąpić miało w PLN), miało zostać przeliczone na walutę obcą – na CHF, Kredytobiorca zobowiązany był do dokonania spłaty kredytu – przy czym wysokość rat, uiszczanych w PLN, obliczona miała być według kursu sprzedaży CHF.

Wskazać należy, iż zgodnie z jednolitą linią orzecznictwa Sądu Najwyższego, przed wejściem w życie w/w ustawy z dnia 29 lipca 2011 roku, tzw. „ustawy antyspreadowej”, dopuszczalne było na zasadzie swobody umów zaciągnięcie

zobowiązania kredytowego w walucie obcej z równoczesnym zastrzeżeniem, że wypłata i spłata kredytu będzie dokonywana w walucie krajowej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 marca 2011 roku, IV CSK 377/10; z dnia 29 kwietnia 2015 roku, V CSK 445/14; z dnia 22 stycznia 2016 roku, I CSK 1049/14; z dnia 27 lutego 2019 roku, II CSK 19/18 oraz z dnia 11 grudnia 2019 roku, V CSK 382/18). Argumentem przemawiającym za dopuszczalnością zawierania umów o kredyt indeksowany przed wejściem w życie w/w ustawy nowelizującej było właśnie wprowadzenie do ustawy Prawo bankowe przepisu dotyczącego kredytów indeksowanych do waluty innej niż polska. Racjonalny ustawodawca nie wprowadziłby bowiem do porządku prawnego umowy, co do której zachodzą przesłanki do stwierdzenia jej nieważności.

Umowa kredytu indeksowanego, przewidującego spread walutowy, mieściła się zatem w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowiła jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w związku z art. 69 UPrB).

Samo wprowadzenie do Umowy postanowienia przewidującego mechanizm indeksacji – z wyżej wskazanych już względów – nie było sprzeczne z treścią art. 69 ust. 1 UPrB, gdyż nie naruszało zasady swobody umów, wyrażonej w art. 353¹ k.c. Natomiast inną kwestią jest sposób określenia przez pozwanego Banku mechanizmu indeksacji poprzez odesłanie do kursów walut, ustalanych w Tabelach Kursów, tworzonych przez Bank, o czym będzie mowa w dalszej części uzasadnienia.

Kolejno, odnosząc się do zarzutu powodów, iż przedmiotowa Umowa jest nieważna jako sprzeczna z zasadami współzycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.), wskazać należy, że w ocenie Sądu, zarzut ten okazał się niezasadny. Ustalenie nieważności czynności prawnej z powodu jej sprzeczności z zasadami współzycia społecznego może nastąpić bowiem jedynie w wyjątkowych wypadkach. To zatem na powodach spoczywał ciężar udowodnienia, że taki wyjątkowy wypadek miał miejsce w niniejszej sprawie. Natomiast w niniejszym postępowaniu powodowie nie wykazali, aby zaistniały wyjątkowe okoliczności np. aby strona pozwana wykorzystwała nieporadność powodów lub ich przymusowe położenie. Wobec tego, stwierdzić należało, iż ten zarzut powodów nie zasługiwał na uwzględnienie. Dodać również należy, iż powodowie nie wyartykułowali konkretnych zasad współzycia społecznego, z którymi sporna Umowa byłaby sprzeczna.

Natomiast zasadny okazał się podniesiony przez powodów zarzut, że postanowienia przedmiotowej Umowy, dotyczące indeksacji, naruszają przepis art. 353¹ k.c.

W ocenie Sądu, analizowana Umowa jest nieważna z tego powodu, że jej postanowienia dotyczące mechanizmu indeksacji – w zakresie, w jakim odsyłają do kursów waluty ustalonych jednostronnie przez Bank w Tabeli Kursów Wált Obcych – sprzeczne są z naturą stosunku zobowiązaniowego. Przy czym – jak już wyżej wskazano – samą indeksację należy uznać za ogólnie dopuszczalną, jednakże postanowienia tej konkretnej Umowy, określające mechanizm indeksacji naruszają granice swobody umów.

Zgodnie z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współzycia społecznego.

W uzasadnieniu uchwały z dnia 22 maja 1991 roku, w sprawie III CZP 15/91 (OSNCP 1992, nr 1, poz. 1), Sąd Najwyższy wskazał, że natura umowy gospodarczej i generowanego przez nią stosunku sprowadza się generalnie do tego, że wyraża ona i pozwala realizować interes każdej ze stron, ponieważ zaś interesy te bywają przeciwstawne, istotę umowy stanowi uzgodnienie woli stron, wyrażającej ich interesy. Zgoda obydwu stron jest oczywistym wymaganiami tak przy zawarciu umowy, jak i przy zmianach jej treści, stąd też nawet przy najdalej idących ułatwieniach w realizacji inicjatywy zmian pozostawiona jest drugiej stronie możliwość odmowy zgody na zmiany. W tym stanie rzeczy za sprzeczne z naturą umowy gospodarczej należy uznać pozostawienie w ręku jednej tylko strony możliwości dowolnej zmiany jej warunków. Sprzeczność ta występuje szczególnie wyraźnie zwłaszcza przy umowach zawieranych nie w oparciu o indywidualne pertraktacje, ale w oparciu o regulamin wydany przez profesjonalistę, skoro jest oczywiste, że zawsze jest on zainteresowany w najkorzystniejszym dla siebie ukształtowaniu regulacji masowo zawieranych umów.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie, wyrażonym w uzasadnieniu wyroku z dnia 26 sierpnia 2020 roku, w sprawie VI ACa 801/19 – które Sąd orzekający w niniejszej sprawie podziela – zasada swobody umów nie zezwala na to, aby jedna strona, a zwłaszcza silniejsza ekonomicznie, mogła na etapie realizacji umowy kredytu narzucać drugiej stronie wymiar jej zobowiązań, szczególnie w zakresie podstawowych jej obowiązków wynikających z tej umowy.

Jeżeli zatem określenie wysokości świadczenia pozostawione zostanie wyłącznie jednej ze stron umowy, to umowa taka sprzeczna będzie z naturą zobowiązania.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, wskazać należy, iż w przedmiotowej Umowie o kredyt strony wprawdzie określiły wzajemne świadczenia (w tym kwotę do wypłaty w PLN oraz oprocentowanie, w oparciu o które ustalona miała być kwota do spłaty), jednakże postanowienia klauzul indeksacyjnych, w związku z przyznaniem wyłącznie Bankowi uprawnienia do ustalania kursów walut w Tabeli Kursów Walut Obcych, dawały stronie pozwanej możliwość dowolnej i nieograniczonej żadnymi postanowieniami umownymi zmiany wysokości świadczenia. Zgodnie z § 2 ust. 2 Umowy kredyt indeksowany był do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Stosownie natomiast do § 7 ust. 1 Umowy Kredytobiorca zobowiązał się spłacać kwotę kredytu w CHF, ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) SA. Przy czym ani w Umowie ani w Regulaminie w ogóle nie określono zasad, którymi pozwany Bank miałby kierować się, ustalając kursy walut w tworzonej przez siebie Tabeli Kursów ani też nie wskazano żadnych granic w tym zakresie. Nie było zatem wiadomo, jakimi kryteriami pozwany Bank kierował się, ustalając własne kursy w tworzonej przez siebie Tabeli Kursów. Druga strona umowy (Kredytobiorca) nie miała więc możliwości zweryfikowania tego, czy kursy walut zostały ustalone przez Bank zgodnie z zasadami, skoro zasady te nie zostały sformułowane. Kursy te mogły więc zostać ustalone przez Bank dowolnie i bez żadnych ograniczeń. Takie ukształtowanie postanowień umownych oznaczało zatem, iż wyłącznie jednej stronie umowy przyznano nieograniczone uprawnienie do określenia wysokości kursów waluty, na podstawie których ustalone miało być zarówno saldo kredytu jak i wysokość rat. Prowadziło to z kolei do tego, że na etapie wykonywania umowy, to wyłącznie jedna strona umowy poprzez określenie kursu kupna i kursu sprzedaży walut w Tabeli Kursów dokonywała w sposób nieograniczony i dowolny zmiany wysokości świadczenia drugiej strony (zarówno przy wypłacie kredytu jak i przy spłacie rat kredytu).

Na marginesie dodać należy, iż okoliczność, czy oraz w jakim zakresie pozwany Bank korzystał z możliwości dowolnej modyfikacji stosunku zobowiązaniowego poprzez określenie kwoty świadczenia, czy też stosowany przez niego kurs był kursem rynkowym, nie ma znaczenia, gdyż istotna jest okoliczność, iż w przedmiotowej Umowie Bankowi zapewniono taką możliwość.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należało, że postanowienia przedmiotowej Umowy – dotyczące określenia mechanizmu indeksacji poprzez przyznanie wyłącznie jednej ze stron umowy możliwości dowolnego i nieograniczonego modyfikowania wysokości świadczenia – są sprzeczne z art. 353¹ k.c., określającym granice swobody umów.

Dodać również należy, iż sama świadomość stron istnienia w Umowie zapisów odsyłających do Tabeli Kursów nie ma znaczenia dla oceny ważności tej Umowy pod kątem zgodności z prawem. Nieważna umowa nie staje się bowiem ważna z tego powodu, że jej strony miały świadomość istnienia zapisów, skutkujących jej nieważnością.

Skoro przedmiotowa Umowa sprzeczna jest z ustawą, tj. z art. 353¹ k.c., to stwierdzić należy, iż wypełniona została dyspozycja art. 58 § 1 k.c. Zgodnie z tym przepisem czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. W ocenie Sądu, brak jest zaś takich przepisów ustawy, którymi można zastąpić postanowienia dotyczące indeksacji.

Stosownie zaś do § 3 art. 58 k.c. jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Mając powyższe na uwadze, ustalić należało, czy przedmiotowa Umowa może pozostać w mocy co do pozostałych postanowień umownych, tj. czy z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością Umowa ta i tak zostałaby przez strony zawarta.

W ocenie Sądu, przedmiotowa Umowa nie zostałaby zawarta bez postanowień dotkniętych nieważnością. Z samego stanowiska procesowego strony pozwanej wynika, że nie zgodziłaby się ona na zawarcie umowy o kredyt wypłacony w PLN z zastosowaniem stawki referencyjnej właściwej dla waluty CHF, a więc stawki LIBOR. Ponadto zwrócić należy uwagę na to, że kredyty takie (złotowe z oprocentowaniem LIBOR) – choć nie zostały zakazane przez ustawę – w praktyce nigdy nie były udzielane przez banki.

Wobec tego, że sporna Umowa nie zostałaby zawarta bez kwestionowanych postanowień umownych, dotyczących mechanizmu indeksacji, uznać należało ją za nieważną w całości.

Dodać przy tym należy, iż sprzeczność z ustawą postanowień odsyłających do Tabeli Kursów Banku prowadzi do upadku całego mechanizmu indeksacji dlatego, że bez tego odesłania nie byłoby możliwe ustalenie wysokości świadczeń stron Umowy.

Z uwagi na rozbieżności w doktrynie i orzecznictwie co do zasadności zarzutów dotyczących nieważności umów o kredyt indeksowany do waluty obcej z powodu ich sprzeczności z ustawą, w dalszej kolejności rozważyć należało także podniesione przez powodów zarzuty dotyczące abuzywności kwestionowanych postanowień umownych.

Przy założeniu, że przedmiotowa Umowa nie byłaby nieważna z wyżej podanych już względów, stwierdzić należałoby, iż postanowienia tej Umowy dotyczące mechanizmu indeksacji, stanowią klauzule abuzywne i jako takie nie wiążą powodów.

Przepis art. 385¹ § 1 k.c. stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które nie zostały z nim indywidualnie uzgodnione, nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to jedynie postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Zgodnie z art. 385¹ § 2 k.c., zamieszczona w umowie klauzula abuzywna nie wiąże konsumenta, a strony są związane umową w pozostałym zakresie.

W niniejszej sprawie należało mieć na uwadze, iż kwestionowane postanowienie umowne – tj. § 2 ust. 2 Umowy oraz § 8 ust. 3 Regulaminu – były już przedmiotem kontroli przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, który w wyroku z dnia 14 grudnia 2010 roku, wydanym w sprawie o sygnaturze akt XVII AmC 426/09, uznał za niedozwolone i zakazał Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W. wykorzystywania w obrocie z konsumentami m.in. postanowień wzorca umowy o następującej treści:

- „Kredyt jest indeksowany do CHF/USD/EUR, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF/USD/EUR według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy.”,

- „W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kwota raty spłaty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty.”.

Na podstawie powyższego prawomocnego wyroku w dniu 15 maja 2012 roku powyższe postanowienia wpisane zostały do rejestru klauzul niedozwolonych, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, odpowiednio pod nr 3178 i nr 3179.

W uzasadnieniu w/w wyroku z dnia 14 grudnia 2010 roku Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów argumentował, iż oczywistym jest, że zawierając umowę kredytu indeksowanego w walucie obcej konsument jest świadomy (a przynajmniej powinien być świadomy) ryzyka, jakie się z tym wiąże, a więc ryzyka wynikającego ze zmienności kursów walut obcych. Czym innym jest takie ryzyko, a czym innym ustalanie kursów walut przez zarząd pozwanego. Te dwie kwestie są ze sobą powiązane tylko w takim stopniu, w jakim czynniki rynkowe mają wpływ na kurs waluty w Banku. Natomiast ryzyko to nie ma żadnego wpływu na ryzyko związane z możliwością dowolnego kształtowania przez pozwanego kursu wymiany waluty, w której indeksowany jest kredyt, a to wpływa w sposób oczywisty na sytuację konsumenta. Ponadto Sąd ten wskazał, że brak określenia w umowie sposobu ustalania kursów walutowych na potrzeby przeliczenia salda zadłużenia na walutę obcą oraz przeliczenia na złote kwoty wymaganej do spłat kredytu w rażący sposób narusza interes konsumenta. Skoro umowy kredytu cechują się długim okresem trwania i ograniczoną możliwością jego wcześniejszej spłaty kredytem z innego banku, to ustalenie prawidłowych zasad określania kursu waluty pozwoliłoby konsumentowi np. samodzielnie wyliczyć kurs waluty obcej.

Ponadto Sąd orzekający w niniejszym składzie podziela stanowisko, wyrażone przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 07 lipca 2021 roku w sprawie I CSKP 222/21 (LEX nr 3218438), zgodnie z którym w przypadku istnienia prawomocnego wyroku uznającego określone postanowienie wzorca za niedozwolone, w procesie obejmującym incydentalną kontrolę wzorca, toczącym się pomiędzy przedsiębiorcą, który był pozwanym w sprawie o uznanie postanowienia za niedozwolone, a podmiotem, który jako konsument zawarł z nim umowę, sąd nie powinien już oceniać, czy określone postanowienie jest niedozwolone, gdyż kwestia ta została rozstrzygnięta i rozstrzygnięcie w tej mierze ma charakter wiążący (zob. uzasadnienie uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 listopada 2015 roku, III CZP 17/15, OSNC 2016, Nr 4, poz. 40, w którym przyjęto prejudycjalny charakter orzeczenia wydanego w ramach kontroli abstrakcyjnej dla sporów indywidualnych). W wyroku tym Sąd Najwyższy przyjął, że zasada ta ma zastosowanie zarówno do stosunków prawnych powstających po uprawomocnieniu się wyroku wydanego w ramach abstrakcyjnej kontroli wzorców i po wpisaniu postanowienia do rejestru, jak również do stosunków, które powstały wcześniej. W części odnoszącej się do uznania postanowienia wzorca za niedozwolone orzeczenie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ma charakter deklaracyjny i wywiera skutek *ex tunc*.

Wskazać przy tym należy, iż w uchwale z dnia 20 listopada 2015 roku, wydanej w sprawie III CZP 17/15, Sąd Najwyższy uznał, że prawomocność materialna wyroku uznającego postanowienie wzorca umowy za niedozwolone wyłącza powództwo o uznanie za niedozwolone postanowienia tej samej treści normatywnej, stosowanego przez przedsiębiorcę pozwanego w sprawie, w której wydano ten wyrok (art. 365 i 366 k.p.c.). W uzasadnieniu tej uchwały stwierdzono, że działanie prawomocności materialnej w aspekcie mocy wiążącej nie może oznaczać bezpośredniej ingerencji w indywidualne stosunki materialnoprawne, lecz tylko konieczność uznania - w przypadku sporu na tle takich stosunków - że dane postanowienie umowne powielające postanowienie wzorca umowy uznane za niedozwolone i wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., lub postanowienie identyczne z nim w treści, jest niedozwolone (por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2013 roku, II CSK 708/12). Rozwiązanie to mieści się w ramach wynikających z dyrektywy 93/13 oraz odpowiada płynącym z nich wymaganiom w ujęciu Trybunału. Sąd Najwyższy wskazał również, iż jednokierunkowe - na rzecz wszystkich - rozciągnięcie skutków prawomocności materialnej wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone wpisuje się w wymaganie wynikające z art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13, aby przyjęte na poziomie krajowym środki były stosowne i skuteczne. Działanie w/w wyroku na rzecz wszystkich, ale w stosunku do konkretnego pozwanego przedsiębiorcy, jest proporcjonalne, ponieważ pozwala na zachowanie równowagi pomiędzy potrzebą zapewnienia efektywności kontroli abstrakcyjnej a koniecznością respektowania prawa do wysłuchania jako podstawowego elementu prawa do rzetelnego postępowania, wynikającego z prawa do sądu. Udzielana w tych granicach w ramach tej kontroli ochrona prawna pozostaje skuteczna, ponieważ z jej dobrodziejstw w stosunku do pozwanego przedsiębiorcy korzystać może każdy, kto chce powołać się na niedozwolony charakter postanowienia

wzorca umowy, stosowanego przez tego przedsiębiorcę, a zakwestionowanego przez sąd ochrony konkurencji i konsumentów.

Mając powyższe na uwadze – wobec wpisania kwestionowanych klauzul umownych do rejestru klauzul niedozwolonych na podstawie prawomocnego wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, wydanego w sprawie, w której pozwanym był Bank (...) S.A. oraz wobec wiążącego charakteru tego wyroku – w niniejszej sprawie, celem ustalenia, czy kwestionowane postanowienia umowne wiążą powodów, wystarczające było ustalenie, czy powodowie, zawierając przedmiotową Umowę, działali jako konsumenci oraz czy kwestionowane postanowienia zostały z nimi indywidualnie uzgodnione.

Z dowodów zgromadzonych w niniejszej sprawie jednoznacznie wynika, że pozwany Bank zawarł przedmiotową Umowę w ramach prowadzonej działalności gospodarczej w zakresie czynności bankowych (art. 43¹ k.c.), natomiast powodowie zawarli ją jako konsumenci (art. 22¹ k.c.). Środki pochodzące z kredytu miały zostać przeznaczone – i faktycznie zostały przeznaczone – na zakup lokalu mieszkalnego służącego zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych powodów. Powodowie w chwili zawierania Umowy nie prowadzili działalności gospodarczej (k. 323v, k. 324v). Ponadto status powodów jako konsumentów nie był kwestionowany przez pozwanego Bank.

Nie budziło również wątpliwości, że postanowienia przedmiotowej Umowy, dotyczące indeksacji, nie były uzgadniane z powodami indywidualnie przed zawarciem Umowy. Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 k.c.). Przy czym należy podkreślić, że wzorce są to klauzule, opracowane przed zawarciem umowy i wprowadzane do stosunku prawnego przez jedną ze stron w ten sposób, że druga strona nie ma wpływu na ich treść. Są one zwykle opracowywane w oderwaniu od konkretnego stosunku umownego i w sposób jednolity określają one treść przyszłych umów, stąd strona która wyraziła zgodę na stosowanie wzorca nie może zmieniać jego treści według swojej woli. Ciężar dowodu, że dane postanowienie umowne zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (art. 385¹ § 4 k.c.). Natomiast strona pozwana w niniejszej sprawie nie wykazała, aby powodowie mieli jakikolwiek wpływ na postanowienia umowne dotyczące klauzul indeksacyjnych. Samo zaakceptowanie przez powodów kwestionowanych postanowień poprzez podpisanie przedmiotowej Umowy nie oznacza, że postanowienia te zostały z nimi indywidualnie uzgodnione bądź że mieli oni realny wpływ na ich treść.

Zgodnie natomiast z art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

Dodać należy, iż dla oceny danego postanowienia na podstawie art. 385¹ k.c. nie ma żadnego znaczenia sposób wykonywania umowy przez strony. W okolicznościach niniejszej sprawy nie podlegało zatem badaniu i nie miało znaczenia dla rozstrzygnięcia, czy pozwany Bank korzystał z możliwości, wynikających ze spornych postanowień umownych, a więc czy ustalane przez niego kursy walut w Tabeli Kursów Walut Obcych były zawyżone w stosunku do kursów NBP lub kursów ustalanych przez inne banki. Postanowienie jest niedozwolone, jeśli stwarza dla przedsiębiorcy samą możliwość działania w sposób rażąco naruszający interesy konsumenta. Za rażąco sprzeczne z interesem konsumenta uznać należy już samo skonstruowanie mechanizmu ustalania wartości świadczenia jednostronnie przez Bank, ponieważ mechanizm ten narusza równowagę kontraktową, umożliwiając przedsiębiorcy wpływ na kształtowanie obowiązków umownych konsumenta.

Kolejno podnieść należy, iż w wyroku z dnia 29 kwietnia 2021 roku w sprawie C-19/20 Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej jako „TSUE”) wskazał, że skutki stwierdzenia przez sąd istnienia nieuczciwego warunku w umowie, zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, podlegają przepisom prawa krajowego, przy czym kwestia utrzymania się w mocy takiej umowy powinna być oceniana z urzędu przez sąd krajowy zgodnie z obiektywnym podejściem na podstawie tych przepisów.

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie nie ma możliwości zastąpienia abuzywnych postanowień, dotyczących mechanizmu indeksacji, odsyłającego do Tabeli Kursów Banku, przepisami o charakterze dyspozytywnym, ponieważ nie istniały takie przepisy, którymi można byłoby uzupełnić luki w umowie, powstałe na skutek wyeliminowania z niej powyższych postanowień. Konieczne byłoby zatem ustalenie przez Sąd na nowo przedmiotowego stosunku zobowiązaniowego, w zakresie wyeliminowanych postanowień umownych. Nie jest to zaś możliwe z uwagi na brak przepisów umożliwiających ingerencję Sądu w treść zawartego przez strony kontraktu.

Na marginesie dodać należy, iż co do zasady przedsiębiorca stosuje klauzule niedozwolone w celu osiągnięcia większych zysków niż możliwe przy zawieraniu umów zgodnych z zasadami uczciwego obrotu. Jeżeli więc konsekwencją wyeliminowania klauzul niedozwolonych z umowy miałyby być jedynie takie jej ukształtowanie, w wyniku którego przedsiębiorca uzyskiwałby z niej godziwy zysk, to przedsiębiorca nie miałby wystarczającej motywacji, aby zaprzestać stosowania w zawieranych umowach w/w klauzul. Założyć zatem można, że mając do wyboru umowę z klauzulami niedozwolonymi i szansę na większe korzyści z nich wynikające (jeśli jedyną konsekwencją, która może go spotkać będzie ograniczenie zysku do uczciwego poziomu) i umowę bez klauzul abuzywnych, która zapewni przedsiębiorcy tylko uczciwy zysk, nigdy nie zrezygnowałby on ze stosowania tychże klauzul, gdyż celem każdego przedsiębiorcy jest maksymalizacja zysku.

Z uwagi na wyżej opisany mechanizm działania przedsiębiorców na rynku, w wyroku TSUE z dnia 14 czerwca 2012 roku w sprawie C-618/10 stwierdzono, że: „z brzmienia ust. 1 art. 6 dyrektywy 93/13 wynika, że sądy krajowe są zobowiązane wyłącznie do zaniechania stosowania nieuczciwego warunku umownego, aby nie wywierał on obligatoryjnych skutków wobec konsumenta, przy czym nie są one uprawnione do zmiany jego treści. Umowa powinna bowiem w zasadzie nadal obowiązywać, bez jakiegokolwiek zmiany innej niż wynikająca z uchylecia nieuczciwych warunków, o ile takie dalsze obowiązywanie umowy jest prawnie możliwe zgodnie z zasadami prawa wewnętrznego. Dyrektywa 93/13 zobowiązuje państwa członkowskie, jak wynika z jej art. 7 ust. 1 w związku z jej motywem 24, do zapewnienia stosownych i skutecznych środków „mających na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców i dostawców z konsumentami”. W tym kontekście należy zatem stwierdzić, że gdyby sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w takich umowach, takie uprawnienie mogłoby zagrażać realizacji długoterminowego celu ustanowionego w art. 7 dyrektywy 93/13. Uprawnienie to przyczyniłoby się bowiem do wyeliminowania zniechęcającego skutku wywieranego na przedsiębiorców poprzez zwykły brak stosowania takich nieuczciwych warunków wobec konsumentów, ponieważ nadal byłiby oni zachęceni do stosowania rzeczonych warunków wiedząc, że nawet gdyby miały one być unieważnione, to jednak umowa mogłaby zostać uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy, tak aby zagwarantować w ten sposób interes rzeczonych przedsiębiorców”.

Wobec powyższego, ustalić należało, czy w tych konkretnych okolicznościach po wyeliminowaniu z Umowy postanowień uznanych za abuzywne (§ 2 ust. 2, § 7 ust. 1 Umowy i § 8 ust. 3 Regulaminu) i niezastąpieniu ich innymi postanowieniami, Umowa ta może nadal obowiązywać.

W tym kontekście należało mieć na uwadze zasadę dokonywania wykładni umowy w taki sposób, aby utrzymać ją w mocy tj. zasadę, że w razie wątpliwości postanowieniom umowy należy przypisać takie znaczenie, które pozwoli na jej utrzymanie w mocy. Ta zasada powinna korelować z zasadą pacta sunt servanda. W odniesieniu do tej ostatniej wymaga podkreślenia, że nakaz przestrzegania umów dotyczy jednak tych, które zostały ważnie zawarte, jak też tych, które po wyłączeniu z ich treści klauzul niedozwolonych, dają się utrzymać w mocy. Skoro istniały omówione wyżej powody do uznania przedmiotowej Umowy za nieważną, ewentualnie za niemożliwą do dalszego wykonywania z uwagi na wyeliminowanie jako niedozwolonych takich jej postanowień, które dotyczyły istotnych ustaleń umownych, to sam fakt obowiązywania w polskim systemie prawnym zasady, że umów należy przestrzegać, nie mógł skutkować oddaleniem powództwa. W kwestii zaś dokonywania wykładni na korzyść kontraktu, to wskazać należy, iż jej przesłanką są wątpliwości, co do treści umowy. Sporna Umowa tymczasem, w sposób jasny pozostawiała kwestię ustalania potrzebnych do jej wykonywania kursów walut w gestii Banku, nie pozostawiając w tej mierze żadnych uprawnień po stronie Kredytobiorców. Nie wynikał z niej też żaden mechanizm ograniczenia skutków

waloryzacji, który mógłby utrzymać „kwotę kredytu do spłaty” na poziomie zbliżonym do „kwoty kredytu do wypłaty”. To samo dotyczy swobody, z którą pozwany Bank mógł określać wysokość świadczenia powodów, przesyłając im zawiadomienia o wysokości rat.

Ponadto skoro opisywane wyżej klauzule indeksacyjne stanowiły element określający główne świadczenia stron umowy kredytu indeksowanego, to stwierdzić należało, iż usunięcie postanowień określających główne świadczenia stron, prowadzi do tego, że pomiędzy stronami brak jest zgody na zawarcie umowy. To prowadzi zaś do wniosku, że na skutek stwierdzenia abuzywności wskazanych postanowień umownych, Umowę należy uznać za nieważną.

Kolejno wskazać należy, iż wyeliminowanie z umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej postanowień dotyczących indeksacji prowadzi nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również pośrednio do zamknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją. Usunięcie tych postanowień z umowy powoduje, że umowa ta nie może nadal obowiązywać bez tych warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy (por. wyrok TSUE z dnia 03 października 2019 roku w sprawie C-260/18).

Po wyeliminowaniu z umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej postanowień dotyczących indeksacji – a więc postanowień wyznaczających naturę tego stosunku zobowiązaniowego – umowę należałoby uznać za nieważną także na podstawie art. 353¹ k.c. jako sprzeczną z naturą zobowiązania. Wyeliminowanie z umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej postanowień dotyczących indeksacji doprowadziłoby bowiem do takiego zniekształcenia tego stosunku zobowiązaniowego, że nie odpowiadałby on już jego naturze, której istotą jest wprowadzenie postanowień dotyczących indeksacji, pozwalających na ustalenie salda zadłużenia w walucie obcej a następnie zastosowanie do tak ustalonego salda zadłużenia oprocentowania ustalonego według stawki LIBOR.

Reasumując – niezależnie od tego, czy przedmiotową Umowę uznać za nieważną na skutek sprzeczności postanowień dotyczących mechanizmu indeksacji z art. 353¹ k.c., czy też uznać ją za nieważną z powodu stwierdzenia abuzywności tych postanowień (prowadzącej w konsekwencji do nieważności Umowy), rozstrzygnięcie co do żądań powodów byłoby identyczne.

W ocenie Sądu, nie były trafne zarzuty strony pozwanej jakoby powodowie nie mieli interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego, wynikającego z przedmiotowej Umowy.

Zgodnie z art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Przepis art. 189 k.p.c. ma charakter przepisu materialnoprawnego, gdyż stanowi podstawę prawną powództw o ustalenie stosunku prawnego oraz o ustalenie prawa, i to zarówno ustalenie pozytywne, jak i negatywne. Przedmiotem ustalenia w drodze powództwa przewidzianego w art. 189 k.p.c. mogą być prawa i stosunki prawne, dla ustalenia których właściwa jest droga procesu cywilnego (np. ustalenie nieważności umowy, ugody sądowej, testamentu). Przesłanką merytoryczną powództwa o ustalenie jest interes prawny, rozumiany jako potrzeba ochrony sfery prawnej powoda, którą może uzyskać przez samo ustalenie stosunku prawnego lub prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2011 roku, II CSK 568/10, Lex nr 932343).

Interes prawny istnieje wówczas, gdy zachodzi niepewność stosunku prawnego lub prawa, wynikająca z obecnego lub przewidywanego ich naruszenia lub kwestionowania. Interes prawny zachodzi zatem nie tylko wtedy, gdy dotyczy obecnych stosunków prawnych i praw, ale dotyczy także przyszłych lub prawdopodobnych stosunków prawnych. Może on wynikać zarówno z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda, jak i z konieczności zapobieżenia temu zagrożeniu. Interes prawny wyrażający się w osiągnięciu konkretnych skutków prawnych w zakresie usunięcia niepewności sytuacji prawnej powoda musi być analizowany przy uwzględnieniu, czy w razie wyroku negatywnego może on osiągnąć tożsamy skutek w zakresie ochrony swej sfery prawnej w innej drodze, za pomocą wniesienia powództwa na innej podstawie prawnej. Obiektywny charakter interesu prawnego nie może być wyabstrahowany od okoliczności sprawy, bo podstawą niepewności co do stanu prawnego są konkretne okoliczności faktyczne, które miały wpływ na ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa i które stanowią przyczynę sporu, niejednokrotnie na różnych

plaszczynach prawnych. Interes prawny musi być wykazany przez konkretny podmiot w jego konkretnej sytuacji prawnej, a obiektywne są jedynie kryteria stanowiące podstawę oceny istnienia interesu prawnego, takie same dla wszystkich podmiotów uczestniczących w obrocie prawnym. Brak interesu zachodzi wtedy, gdy sfera prawna powoda nie została naruszona lub zagrożona, bo jego prawo już zostało naruszone albo powstały określone roszczenia i może osiągnąć pełniejszą ochronę swych praw, bo może dochodzić zobowiązania pozwanego do określonego zachowania - świadczenia lub wykorzystać inne środki ochrony prawnej prowadzące do takiego samego rezultatu. Zasada ta nie ma charakteru bezwzględnej, bo powód nie traci interesu, jeżeli ochrona jego sfery prawnej wymaga wykazania, że stosunek prawny ma inną treść, w szczególności, gdy umowa jest zawarta na długi czas, a wyrok w sprawie o świadczenie za wcześniejszy okres (roszczenia dodatkowe zgłoszone przez powoda) nie usunie niepewności w zakresie wszystkich skutków prawnych mogących wyniknąć z tego stosunku w przyszłości (tak Sąd Apelacyjny w Warszawie w uzasadnieniu wyroku z dnia 25 października 2018 roku, I ACa 623/17, Lex nr 2583325).

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należało, iż powodowie mają interes prawny w żądaniu ustalenia w rozumieniu art. 189 k.p.c., gdyż samo powództwo o zapłatę nie rozstrzygnęłoby w sposób definitywny istniejącego pomiędzy stronami sporu co do związania ich przedmiotową Umową. Rozstrzygnięcie żądania o zapłatę zakończyłoby bowiem jedynie spór co do zwrotu kwot, które już zostały zapłacone na podstawie tej Umowy, nie rozstrzygnęłoby zaś co do zasadności lub niezasadności żądań Banku co do niezapłaconych jeszcze rat kredytu. Jedynie zatem ustalenie, czy strony są związane przedmiotową Umową, w pełny sposób zabezpieczy interes powodów. Rozstrzygnięciem kwestię podstawową, tj. czy powodów wiąże z pozwanym Bankiem Umowa o kredyt hipoteczny, czy nie. Usunie zatem niepewność co do tego, czy powodowie nadal są zobowiązani wobec pozwanego Banku do dokonywania spłaty rat kredytu na podstawie tej Umowy. Zapobiegnie więc dalszemu sporowi o roszczenia Banku wynikające z tej Umowy. W ocenie Sądu, ustalenie nieistnienia stosunku prawnego, wynikającego z przedmiotowej Umowy, orzeczeniem Sądu stanowić będzie także podstawę dokonania wzajemnych rozliczeń pomiędzy stronami.

Zważywszy na powyższe, Sąd ustalił, że nie istnieje pomiędzy stronami postępowania stosunek prawny, wynikający z Umowy o (...) nr KH/ (...), zawartej pomiędzy stronami postępowania w dniu 08 grudnia 2005 roku (pkt II sentencji wyroku).

Wobec ustalenia, że przedmiotowa Umowa jest nieważna – a więc że stosunek prawny z niej wynikający nie istnieje – strony powinny zwrócić sobie – zgodnie z teorią dwóch kondykcji – kwoty świadczone na podstawie tejże Umowy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 roku, w sprawie III CZP 11/20 oraz uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 07 maja 2021 roku w sprawie III CZP 6/21). Przypomnieć należy jedynie, że teoria dwóch kondykcji polega na tym, że każda ze stron ma własne roszczenie o zwrot spełnionego świadczenia: bank o zwrot kwoty wypłaconego nominalnie kredytu, a kredytobiorca o zwrot świadczeń spełnionych na rzecz banku.

Uzasadnione było zatem żądanie główne powodów zasądzenia od strony pozwanej łącznie na ich rzecz kwoty stanowiącej sumę wpłat dokonanych przez nich tytułem rat kapitałowo – odsetkowych w okresie od dnia 14 marca 2011 roku do dnia 13 stycznia 2021 roku.

Podstawę prawną powyższego żądania powodów stanowiły przepisy art. 405 k.c. i art. 410 § 1 i § 2 k.c. Zgodnie z art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Stosownie do art. 410 § 1 k.c. przepisy artykułów poprzedzających stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Przepis art. 410 § 2 k.c. stanowi zaś, że świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Z dowodów zgromadzonych w sprawie, w szczególności z zaświadczeń Banku, które załączone zostały do pozwu i nie były kwestionowane przez stronę pozwaną, wynika, że w okresie od dnia 14 marca 2011 roku do dnia 13 stycznia 2021 roku powodowie uiścili na rzecz pozwanego Banku łącznie tytułem spłaty rat kapitałowo – odsetkowych kwotę 88 194,60 zł.

Wobec powyższego, Sąd w pkt I sentencji wyroku zasądził powyższą kwotę 88 194,60 zł od strony pozwanej na rzecz powodów do ich majątku wspólnego – ponieważ zarówno w chwili zawierania Umowy jak i w chwili dokonywania spłat kredytu byli oni małżeństwem oraz istniał między nimi ustrój wspólności majątkowej.

O odsetkach ustawowych za opóźnienie Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c., zgodnie z którym jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Sąd uznał, iż żądanie odsetkowe powodów było w całości uzasadnione. Przy czym Sąd miał na uwadze, iż powodowie dwukrotnie przed wniesieniem pozwu pismami z dnia 28 listopada 2017 roku oraz 04 kwietnia 2018 roku wzywali stronę pozwaną do zapłaty – wprawdzie kwoty niższej niż w pozwie – lecz w obu pismach przedstawili argumentację prawną, która została następnie powielona w pozwie. Z wezwań do zapłaty strona pozwana знаła już stanowisko powodów, którzy konsekwentnie kwestionowali postanowienia umowne dotyczące indeksacji. Mając to na uwadze, Sąd uznał, że powodom należą się odsetki ustawowe za opóźnienie zgodnie z żądaniem pozwu, tj. od dnia następnego po dniu doręczenia odpisu pozwu stronie pozwanej (co miało miejsce w dniu 27 kwietnia 2021 roku – k. 111) do dnia zapłaty.

Zważywszy na powyższe, Sąd zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty wskazanej w pkt I sentencji wyroku od dnia 28 kwietnia 2021 roku do dnia zapłaty.

Na zakończenie na marginesie jedynie wskazać należy, iż chociaż strona pozwana nie podniosła zarzutu przedawnienia roszczenia o zapłatę, to nawet w przypadku jego podniesienia, w ocenie Sądu byłby on niezasadny. Po pierwsze – do żądania tego nie ma zastosowania 3 – letni termin przedawnienia roszczeń. Po drugie - co do kwestii początku biegu terminu przedawnienia, to – mając na uwadze m.in. wyrok TSUE z dnia 22 kwietnia 2021 roku w sprawie C-485/19 – uznać należałoby, iż termin przedawnienia roszczenia powodów o zwrot kwot wpłaconych na podstawie umowy, która zawiera abuzywne postanowienia, czego konsekwencją jest upadek umowy, a więc o zwrot świadczenia nienależnego, zaczął biec dla nich nie od chwili dokonania poszczególnych wpłat, lecz od chwili, kiedy powodowie uświadomili sobie istnienie w Umowie nieuczciwych postanowień umownych. Powodowie zeznali zaś, że uświadomili to sobie w 2017 roku. Od tej chwili powodom zaczął zatem biec termin przedawnienia roszczeń. Skoro zatem pozew w niniejszej sprawie został wniesiony w marcu 2021 roku, to stwierdzić należałoby, iż roszczenia powodów o zwrot kwot, wpłaconych przez nich stronie pozwanej, nie przedawniły się.

O kosztach postępowania (pkt III sentencji wyroku) Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., obciążając nimi w całości stronę pozwaną, która w całości proces przegrała. Na zasądzoną od strony pozwanej na rzecz powodów do ich majątku wspólnego kwotę 11 851 zł składały się: opłata sądowa od pozwu w wysokości 1 000 zł, wynagrodzenie pełnomocnika procesowego powodów, będącego radcą prawnym, w wysokości 10 800 zł (zgodnie z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 roku, Dz.U. z 2015 roku, poz. 1804) oraz opłaty skarbowe od pełnomocnictw w łącznej wysokości 51 zł. Na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c. od zasądzonych kosztów procesu Sąd zasądził również odsetki ustawowe za opóźnienie, liczone od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie brak było uzasadnionych podstaw do zasądzenia na rzecz powodów tytułem zwrotu kosztów postępowania wynagrodzenia pełnomocnika procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej. Niniejsza sprawa nie ma charakteru precedensowego, wręcz przeciwnie w podobnych sprawach pozwy składane są w liczbie kilku tysięcy rocznie. Ponadto obecnie wydawane są zarówno przez sądy krajowe jak i przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej liczne orzeczenia dotyczące spraw kredytów indeksowanych do waluty obcej. Trudno zatem uznać, aby niniejsza sprawa była skomplikowana pod względem faktycznym albo prawnym. Dodatkowo Sąd miał na uwadze, że w niniejszej sprawie pełnomocnik powodów złożył jedno pismo procesowe, tj. pozew, oraz w sprawie odbyła się jedna rozprawa z udziałem pełnomocnika powodów, zaś od wniesienia pozwu do wydania wyroku upłynął okres około 7 miesięcy.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku

ZARZĄDZENIE

(...)

(...)